

Stanev proti Bulharsku [velký senát] – č. 36760/06

Rozsudek ze dne 17. 1. 2012 [velký senát]

Článek 6

Článek 6-1

Přístup k soudu

Absence přímého přístupu k soudu pro osobu, která usiluje o navrácení svéprávnosti:
porušení

Skutkový stav – Stěžovatel byl v roce 2000 na žádost dvou svých příbuzných prohlášen soudem za částečně nesvéprávného, neboť trpěl schizofrenií. V roce 2002 byl stěžovateli proti jeho vůli ustanoven opatrovník a stěžovatel byl umístěn do domova sociální péče pro osoby trpící duševní poruchou, který se nacházel poblíž vesnice v odlehlé horské oblasti. Po oficiálních návštěvách v letech 2003 a 2004 Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání konstatoval, že podmínky domova je možno označit za nelidské a ponižující zacházení. V letech 2004 a 2005 stěžovatel prostřednictvím svého právního zástupce požádal státního zástupce a starostu o zahájení řízení o zrušení svého částečného opatrovnictví, avšak jeho žádosti byly zamítnuty. Rovněž jeho opatrovník odmítal tento krok učinit. Byl přesvědčen, že v domově sociální péče se stěžovateli bude žít nejlépe, neboť k samostatnému životu neměl prostředky. V roce 2006 byl stěžovatel z iniciativy svého právního zástupce vyšetřen nezávislým psychiatrem, který dospěl k závěru, že diagnóza schizofrenie byla nepřesná, avšak stěžovatel má sklon k nadměrnému požívání alkoholu, přičemž příznaky obou diagnóz mohou být snadno zaměněny. Dále konstatoval, že stěžovatel je schopen se znovu začlenit do společnosti a že pobyt v domově sociální péče má velmi negativní vliv na jeho zdravotní stav.

Právní posouzení – článek 6 odst. 1: Stěžovatel neměl možnost požádat o navrácení svéprávnosti jinak než prostřednictvím svého opatrovníka nebo některé z osob uvedených v § 277 občanského soudního řádu. Vnitrostátní právo nerozlišovalo mezi osobami plně a částečně zbavenými svéprávnosti a neupravovalo žádnou možnost automatického pravidelného přezkumu, zda stále trvají důvody pro ustanovení opatrovníka. V případě stěžovatele bylo navíc toto opatření časově neomezené. Právo na přístup k soudu sice není absolutní a omezení procesních práv jednotlivce mohou být opodstatněná i v případě, že se jedná o osobu zbavenou svéprávnosti jen částečně, nicméně právo požádat soud o přezkoumání rozhodnutí o nesvéprávnosti je pro takovou osobu jedním z nejdůležitějších práv. Je proto logické, že osoby omezené na svéprávnosti by měly v tomto směru mít zásadně možnost přímého přístupu k soudu. Státy však mají možnost dle svého uvážení stanovit, jakým způsobem má být tento přístup realizován. Zároveň by nebylo neslučitelné s článkem 6, pokud by vnitrostátní legislativa stanovila v této oblasti určitá omezení přístupu k soudu mající za cíl zajistit, aby soudy nebyly přetíženy neúměrným množstvím zjevně nedůvodných žádostí. Zdálo se však zřejmé, že tento problém je možné řešit jinými, méně restriktivními prostředky, než je automatické odepření přímého přístupu, například omezením četnosti těchto žádostí anebo zavedením systému předběžného posouzení jejich přípustnosti na základě spisu. Navíc se v současné době i na evropské úrovni prosazuje trend umožnit lidem zbaveným svéprávnosti přímý přístup k soudu, aby mohli požádat o její navrácení. Také mezinárodní instrumenty o ochraně osob s duševními poruchami kladou stále větší důraz na řešení, kdy je těmto osobám v co nejširší míře ponechána právní autonomie. Článek 6 odst. 1 je nutné vykládat tak, že garantuje zásadu, podle níž každý, kdo byl prohlášen za

částečně nesvéprávného, jako tomu bylo v případě stěžovatele, má možnost přímého přístupu k soudu za účelem navrácení svéprávnosti. Příslušné bulharské právní předpisy tento přímý přístup nezaručovaly s dostatečnou mírou jistoty.

Závěr: porušení (jednomyslně).